

CULTUUR

Een harp als zelfbouwpakket

De harp is mooi, maar ook groot, zwaar en duur. Joris Beets ontwierp voor het Leerorkest – kinderen uit lageinkomenswijken in Amsterdam – een goedkopere, zelf in elkaar te zetten versie. Die wordt op 16 mei op het Dutch Harp Festival gepresenteerd.

Hilda Bouma

Kinderen van het Leerorkest zijn dol op de harp, vertelt Marco de Souza. 'Het instrument trekt kinderen doordat het aan de ene kant een groot, stoer ding is, maar aan de andere kant een kwetsbaar geluid heeft. Het is betoverend. Er is een filmpje waarop een van onze kinderen, een jongetje, zegt: "Als ik harp speel, is het alsof ik zweef door het heelal."'

De Souza richtte in 2005 het eerste Leerorkest op in de Amsterdamse Bijlmer, omdat hij vond dat muziek onderdeel moet zijn van de ontwikkeling van ieder kind, niet alleen van kinderen wier ouders de weg kennen naar de muziekschool. Inmiddels zijn er wel honderd van die orkesten in heel Nederland. Sommige hebben hun eigen instrumenten, maar zeventig Leerorkesten krijgen hun fluiten, violen, saxofoons en gitaren te leen uit het centrale depot in Amsterdam.

KINDEREN MET MIGRATIEACHTERGROND

En harpen dus, want als het even kan mogen de kinderen zelf hun instrument kiezen. Bij het Leerorkest zitten veel kinderen met een migratieachtergrond. De Souza: 'Die hebben geen last van culturele ballast, dat een harp alleen voor engelachtige meisjes met lang haar zou zijn. Veel jongens willen bij ons harp spelen. Maar daar zit het probleem, een harp is kostbaar. Je hebt al voor iets meer dan €100 een viool voor een beginner. Een goede harp begint bij €1600.'

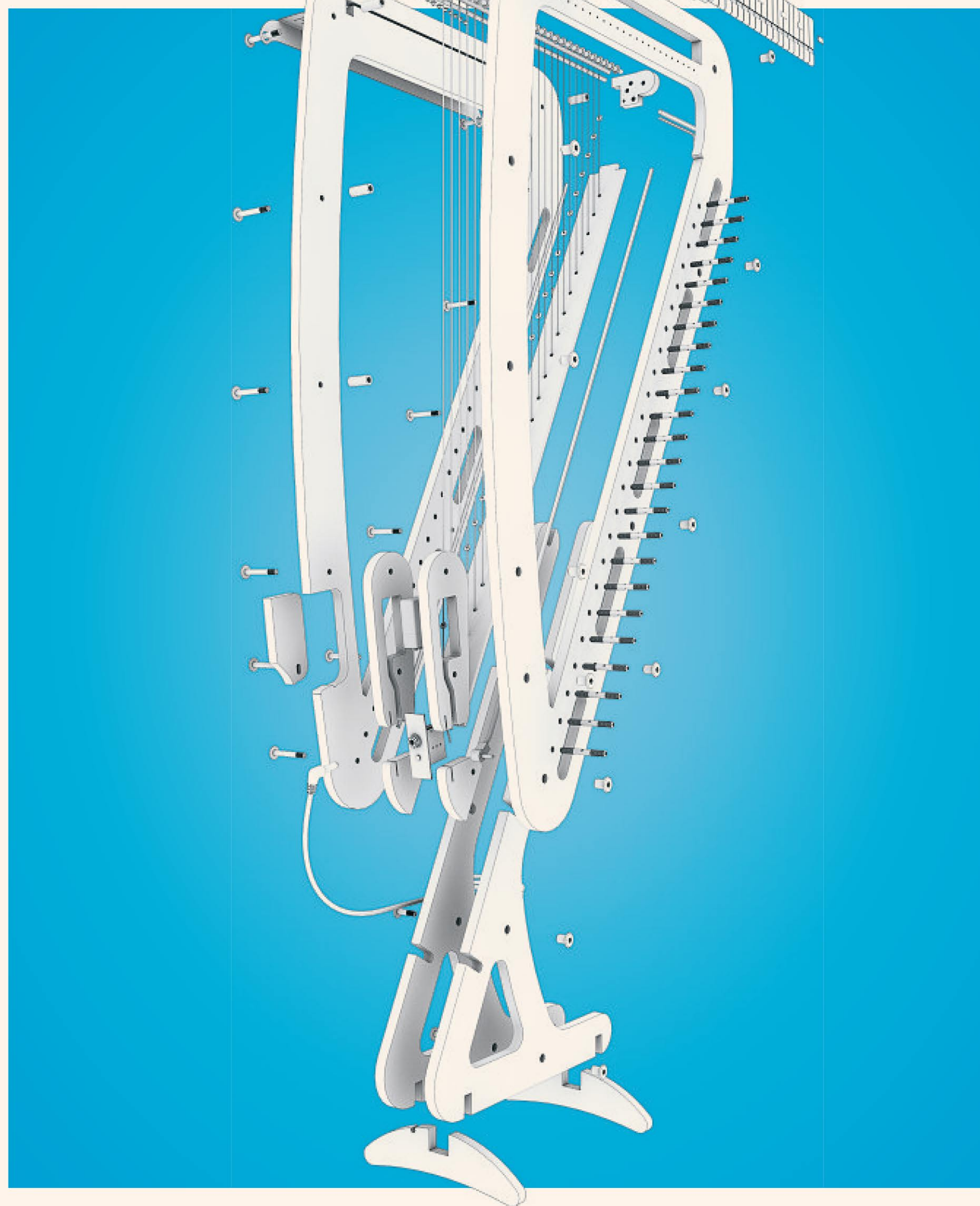
Dat komt niet alleen doordat er veel meer violen op de wereld zijn dan harpen. De productie van een harp is arbeidsintensief. Goedkope harpen bestaan wel, maar dat zijn vaak speelgoedharpen, die gaan zo kapot. De Stichting Instrumentendepot Leerorkest bezit nu ongeveer tachtig harpen, maar dat is veel te weinig. Veel kinderen hebben nu geen eigen instrument om thuis te oefenen.

IKEA-VERSIE

Toen de Souza dit probleem eens besprak met een van Nederlands beroemdste harpisten, Lavinia Meijer, verzuchtte zij: 'Bestond er maar een soort Ikea-versie, een harp voor beginners.' Dat idee liet de Souza niet meer los. Hij wendde zich tot die andere beroemde Nederlandse harpist, Remy van Kesteren, die sinds jaar en dag vriend van het Leerorkest is. En die klopte op zijn beurt aan bij de Nederlandse, in Londen wonende industrieel ontwerper Joris Beets, die immers in 2014 een nieuwe elektronische harp had ontworpen, de Delta Harp. Beets, zelf harp-speler, kreeg er in 2017 de prestigieuze Red Dot Award voor.

Ook de nieuwe kinderharp (een kwartmodel, met 24 snaren) die Beets met zijn team ontwierp is elektronisch versterkt. Daardoor kan de klankkast veel eenvoudiger zijn, een simpel driehoekig frame van multiplex volstaat. Het ziet er niet alleen cool uit, het biedt ook geweldige nieuwe mogelijkheden. Je kunt de harp namelijk aansluiten op een laptop of een telefoon en er gekke effecten zoals echo's mee produceren. Ook kun je loopjes opnemen en met jezelf samenspelen.

Het innovatiefste aspect van de nieuwe harp zit echter in de bouwwijze. Beets kreeg een lange lijst met voorwaarden waar-

De kinderharp is goedkoop, licht, draagbaar en elektrisch versterkt.

FOTO: JORIS BEETS DESIGN

aan zijn ontwerp moest voldoen. De harp moest niet alleen goedkoper zijn dan een doorsneeversie, hij moest liefst ook licht en draagbaar zijn, zodat de kinderen hem mee kunnen nemen op de fiets. Stevig en minder kwetsbaar zou ook handig zijn, net als makkelijk te stemmen en eenvoudig te repareren.

VAN BANAAN NAAR SANDWICH

Aan al die eisen is voldaan, door één briljante ingeving, simpel gezegd: van banaan naar sandwich. Bij een traditionele haarkjesharp zitten de snaren bovenaan aan de zijkant van het frame vast. En al die snaren hebben samen een enorme trekkracht. Als het frame niet sterk genoeg is, trekt de harp krom, als een banaan. Bij Beets zitten de snaren niet aan de zijkant van het hout, maar ertussenin geklemd, als in een sandwich. Daardoor zijn de krachten beter verdeeld en kan het frame lichter zijn. Deze harp weegt maar drie kilo.

Beets kon de snaren tussen de helften van het frame klemmen doordat hij ook een nieuw systeem ontwikkelde waarmee je de snaren kunt verhogen of verlagen, al naargelang de toonsoort waarin je speelt. Op een piano gebeurt dat via de zwarte toetsen, maar op een harp zonder pedalen moet je dat bij iedere snaar

afzonderlijk instellen, via zogenaamde 'haakjes'. Dit is het kostbaarste onderdeel van de harp. De haakjes gaan ook vaak kapot.

Beets verving daarom de 24 haakjes door één centraal mechaniek. Twee metalen delen vervangen meer dan tweehonderd onderdeeltjes van de afzonderlijke haakjes. Beets heeft er patent op aangevraagd, vertelt de Souza. 'Het systeem werkt precies andersom. Het duwt niet tegen de snaar, zoals de haakjes doen, maar trekt eraan', legt hij uit. 'We hebben in het orkest diverse prototypes uitgetest. Dit mechaniek is heel betrouwbaar gebleken en in combinatie met carbonsnaren blijft de harp ook lang op stemming.' Mochten de snaren toch vals worden, dan is stemmen overigens kinderlijk eenvoudig, want dat gebeurt met een inbussleutelje. Die kent iedereen die weleens een zelfbouwpakket bij een groot Zweeds meubelmerk heeft gekocht.

INTERNATIONAAL SUCCES?

Tien harpen van het laatste prototype kwamen op het instrumentendepot van het Leerorkest binnen als bouwpakket en zijn door vrijwilligers in elkaar gezet. De Souza: 'Kijk, dit is de handleiding met tekeningen die Beets erbij heeft gemaakt. Dat is precies zoals ze bij Ikea doen, toch?'

Het laatste model wordt dit weekeinde door Remy van Kesteren en achttien leerlingen van het Leerorkest gepresenteerd op het Dutch Harp Festival (15 en 16 mei), dat dit jaar een onlineversie beleeft. Tegelijkertijd houdt het Leerorkest een inzamelingsactie om de eerste driehonderd kinderharpen met de naam harp-E te kunnen laten produceren. Geschatte kosten per harp: €400. Met hoes: €450. Houdt de Souza er rekening mee dat deze innovatie een internationaal succes kan worden? De Souza: 'Dat hopen we. Want dan kunnen nog veel meer kinderen harp spelen.'

Hilda Bouma is redacteur van Het Financieel Dagblad.

DE SNAREN ZITTE NIET AAN DE ZIJKANT VAN HET HOUT, MAAR ERTUSSENIN, ALS IN EEN SANDWICH

Harpist Remy van Kesteren met een leerling van het Leerorkest. FOTO: PAULINE NIKS